

معادلات معنایی تأمین دلیل در آیین دادرسی مدنی

مندرجات و اعتبار (شهادت، اماره، کارشناسی و سند) و اعتراض به آن

نسرین علوی نیا

معادلات معنایی تأمین دلیل در آیین دادرسی مدنی
مندرجات و اعتبار (شهادت، اماره، کارشناسی و سند) و اعتراض به آن
نسرین علوی نیا

ناشر: عاصم

صفحه آرایی: واحد هنری انتشارات عاصم

نوبت چاپ: اول/ ۱۴۰۰

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۱۶-۸۹-۳

قیمت روی جلد: ۶۰۰/۰۰۰ ریال

سرشناسه: علوی نیا، نسرین - ۱۳۸۶ -

عنوان و نام پدیدآور: معادلات معنایی تأمین دلیل در آیین
دادرسی مدنی: مندرجات و اعتبار (شهادت، اماره، کارشناسی و
سند) و اعتراض به آن/ نسرین علوی نیا.

مشخصات نشر: تبریز: انتشارات عاصم، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۷۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۱۶-۸۹-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: ادله اثبات دعوی -- ایران

موضوع: Evidence, Demonstrative -- Iran

موضوع: ادله و شواهد (حقوق) -- ایران

موضوع: Evidence (Law) -- Iran

موضوع: آیین دادرسی مدنی -- ایران

موضوع: Civil procedure -- Iran

رده بندی کنگره: KMH۱۷۸۰

رده بندی دیویی: ۳۴۷/۵۵۰۶۴

شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۳۳۴۹۸

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب اعم از چاپ، کپی، تکثیر، ذخیره در
سیستم های بازیابی محفوظ است.

پیشگفتار

رسیدگی قضایی یک رسیدگی عینی و علمی است که این امر بیش از همه در مبحث ادله اثبات متجلی می‌گردد، در حالی که سایر قواعد آیین دادرسی بیشتر متوجه ساز و کار اجرایی مناسب برای یک رسیدگی قضایی است. از این رو بار اثبات ماهیتی دوگانه دارد که اهمیت آن را دو چندان می‌سازد. از یکسو ناظر به شیوه‌ها و اشکال ارائه دلیل است که ماهیت شکلی دارد و از سوی دیگر واسطه اثبات ادعا است که ماهیتی ماهوی به آن اعطا می‌کند. در هر حال رسیدگی قضایی تا بدان حد نتیجه بخش خواهد بود که امکان اثبات مدعا فراهم گردد. تأمین دلیل جزء ادله نوشتاری به شمار می‌رود؛ ادله‌ی نوشتاری که تحت عنوان اسناد شناخته می‌شوند، ادله‌ی تأمینی به شمار می‌روند. به طور کلی تأمین دلیل، حفظ دلیلی است که قبل از این که دعوای قضایی اعم از حقوقی یا کیفری مطرح شود ثبت می‌شود؛ با توجه به اینکه در زمان حفظ دلیل دعوایی مطرح نمی‌باشد بررسی نحوه تأمین دلیل و همچنین نحوه اعتراض به آن دارای اهمیت بسیاری می‌باشد؛ چرا که چنانچه به درستی انجام نگیرد ممکن است موجب تضییع حق گردد.

ممکن است بر اساس تأمین دلیل و با استناد به آن دعوایی مطرح شده و همچنین به نفع شخص استناد کننده به آن نیز تمام شود ولی در قانون مشخص نگردیده است، چنانچه خواننده دعوی بعد از صدور رای قطعی متوجه دعوا شده و با استفاده از امتیازاتی که قانونگذار پیش بینی نموده است از جمله تجدید نظر خواهی و واخواهی، وارد دعوا شود، چگونه

می‌تواند نسبت به تأمین دلیل مبنای حکم اعتراض نماید؛ به نظر می‌رسد در این موارد بایستی با استناد به اصول کلی حاکم بر رسیدگی بر دعاوی به اعتراض خواننده رسیدگی کرد و چنانچه دلایل مختلفی تأمین شده باشد از جمله شهادت شهود و نظریه کارشناس، امکان جرح شهود و اعتراض به نظریه کارشناس را برای خواننده فراهم نمایید. چگونگی امکان این موارد به نظر مجهول می‌رسد و بایستی با بررسی قانون آیین دادرسی مدنی این موارد روشن گردد.

تمامی دلایل اثبات دعوا قابلیت تأمین را دارند و قانونگذار محدودیتی برای تأمین دلایل ایجاد نکرده است. درخواست تأمین دلیل به صورت کتبی یا شفاهی انجام می‌شود. درخواست تأمین دلیل می‌تواند از طرف مدعی علیه و از سوی شخصی که احتمال می‌دهد در آینده دعوایی علیه او اقامه شود، به عمل آید.

این کتاب در پی پاسخگویی به سؤالاتی از این قبیل می‌باشد: چه نوع دلایل قابل تأمین می‌باشند؟ و اعتبار تأمین دلیل و حل تعارض آن با سایر ادله چگونه است؟ نحوه اعتراض به تأمین دلیل در مراحل مختلف رسیدگی چگونه است؟

تردیدی نیست که در این بحث فشرده در تبیین همه مصادیق گسترده‌ای که در مورد تأمین دلیل وجود دارد، مقدور نخواهیم بود. به همین دلیل در این میان، موضوع معادلات معنایی تأمین دلیل در آیین دادرسی مدنی مندرجات و اعتبار (شهادت، اماره، کارشناسی و سند) و اعتراض به آن را بررسی می‌کنیم.

فهرست

پیشگفتار..... ۷

فصل اول: مبادی بحث

مفاهیم اولیه..... ۱۹

الف) تامین..... ۱۹

ب) تبدیل تامین..... ۲۰

ج) توقیف مال..... ۲۱

د) تامین خواسته..... ۲۳

ه) دادرسی فوری و دستور موقت..... ۲۴

و) تامین دعوی واهی..... ۲۵

ز) تعدیل تامین..... ۲۶

ح) خسارت احتمالی..... ۲۶

ط) اجرای حکم..... ۲۷

ی) شکایت از حکم..... ۲۹

ک) واخواهی..... ۳۱

ل) فرجام خواهی..... ۳۱

م) اعاده دادرسی..... ۳۱

۳۲	 (ن) اعتراض شخص ثالث
۳۲	 (س) ماده ۱۵۴ آیین دادرسی مدنی
۳۳	 (ع) حقوق فردی متهم
۳۳	 ۱. احترام به تمامیت جسمانی
۳۵	 ۲. احترام به حیثیت ذاتی اشخاص
۳۵	 ۳. احترام به زندگی خصوصی و حق خلوت
۳۶	 ۴. احترام به کرامت انسانی
۳۷	 ۵. احترام به حق آزادی
۳۸	 ۶. رعایت اصل بی طرفی

فصل دوم: اعتبار تأمین دلیل در اقرار، شهادت و سوگند

۴۳	 گفتار اول: منابع و مبانی تبدیل تأمین در دادرسی مدنی
۴۳	 (الف) منابع قانونی تبدیل تأمین در دادرسی مدنی
۴۳	 ۱- منابع قانونی موجود در ق.آ.د.م
۴۵	 ۲- منابع قانونی موجود در ق.ا.ا.م
۴۷	 (ب) مبانی تبدیل تأمین در دادرسی مدنی
۴۷	 ۱- قاعده لاضرر
۴۸	 ۲- قاعده نفی عسر و حرج
۴۸	 ۳- قاعده انصاف
۴۹	 (ج) زمان ارائه تأمین دلیل
۴۹	 ۱- قبل از اقامه دعوی اصلی
۴۹	 ۲- ضمن اقامه دعوی اصلی
۴۹	 ۳- در جریان دادرسی تا وقتی که حکم قطعی صادر نشده است
۵۰	 (د) شرایط تأمین دلیل
۵۰	 ۱- موجود بودن دلیل
۵۱	 ۲- عدم امکان استفاده بعدی از دلیل

۵۱	۳- درخواست تأمین دلیل از دادگاه.....
۵۱	۴- عدم ممانعت در ارائه دلیل.....
۵۱	ه) نقش تأمین دلیل.....
۵۲	و) شکل و مندرجات درخواست تأمین دلیل.....
۵۳	گفتار دوم) اعتبار تأمین دلیل به عنوان دلیل شرعی.....
۵۳	الف) به اعتبار نوع دلالت آن.....
۵۳	۱- اقرار صریح.....
۵۴	۲- اقرار ضمنی.....
۵۴	ب) به اعتبار دامنه شمول.....
۵۴	۱- اقرار کلی.....
۵۵	۲- اقرار جزئی.....
۵۵	ج) به اعتبار مکان اخبار.....
۵۶	۱- اقرار در دادگاه.....
۵۶	۲- اقرار در خارج از دادگاه.....
۵۷	د) به اعتبار ابزار بیان.....
۵۷	۱- اقرار شفاهی.....
۵۸	۲- اقرار کتبی.....
۵۹	ه) به اعتبار نقش آن در دعوا.....
۵۹	۱- اقرار قاطع دعوا.....
۶۰	۲- اقرار غیر قاطع دعوا.....
۶۰	و) به اعتبار ترکیب آن.....
۶۰	۱- اقرار ساده.....
۶۱	۲- اقرار مقید (موصوف).....
۶۲	۳- اقرار مرکب.....
۶۳	ز) تأمین اعتبار حسب ماده ۱۵۴ آیین دادرسی مدنی.....
۶۶	گفتار سوم: اعتبار تأمین شهادت.....

الف) مفهوم شهادت.....	۶۶
ب) اعتبار شهادت.....	۶۷
ج) شرایط شاهد.....	۷۰
د) مستند شهادت.....	۷۱
ه) تشریفات استماع شهادت.....	۷۲
و) شفاهی بودن شهادت.....	۷۵
ز) رجوع از شهادت.....	۷۶
ح) رجوع یکی از شاهدین بعد از حکم در امور مالی.....	۷۶
ط) رجوع شهود در امور غیر مالی قبل از حکم.....	۷۷
ی) شهادت حق است یا تکلیف.....	۷۸
۱- از منظر فقه.....	۷۸
۲- از منظر قانون.....	۷۸
ک) تأمین شهادت حسب ماده ۱۵۴ آیین دادرسی مدنی.....	۷۹
گفتار چهارم: سوگند.....	۸۱
الف) نسبی بودن آثار قسم.....	۸۱
ب) مباشرت در ادای سوگند و آثار آن.....	۸۲
ج) آثار مباشرت در ادای سوگند.....	۸۳
د) شرایط حالف.....	۸۵
۱. دارا بودن شرایط کمال.....	۸۵
۲. عمل یا موضوع منتسب به حالف.....	۸۵
۳. مباشرت در ادای قسم.....	۸۵
۴. شخص حقیقی.....	۸۵

فصل سوم: اعتبار تأمین دلیل در اماره، کارشناسی و سند

گفتار اول: اماره.....	۸۹
الف) مفهوم اماره.....	۸۹

ب) حجیت اماره.....	۹۰
ج) اقسام اماره.....	۹۰
د) امارات قضایی.....	۹۱
ه) تفاوت‌های امارات قانونی و قضایی.....	۹۲
و) اثر اماره.....	۹۳
۱- اعتبار اماره قانونی.....	۹۳
۲- اعتبار اماره قضایی.....	۹۳
ز) ماهیت اماره.....	۹۴
گفتار دوم: کارشناسی.....	۹۶
الف) مفهوم کارشناسی.....	۹۶
ب) ماهیت کارشناسی.....	۹۷
ج) اعتبار و حجیت کارشناسی.....	۹۸
د) آثار قرار کارشناسی.....	۹۹
ه) موارد ارجاع به کارشناسی.....	۱۰۰
و) اعتبار کارشناسی حسب ماده ۱۵۴ آیین دادرسی مدنی.....	۱۰۰
گفتار سوم: تأمین اعتبار به سند.....	۱۰۳
الف) تعریف سند.....	۱۰۳
ب) بررسی اعتبار سند.....	۱۰۴
۱- اعتبار سند ازدید گاه فقه امامیه.....	۱۰۴
۲- اعتبار سند از دید گاه حقوق مدنی.....	۱۰۵
ج) تفاوت سند رسمی با سند عادی.....	۱۰۶
د) ارزش اثباتی اسناد و قدرت اثباتی آن.....	۱۰۷
۱- قدرت اثباتی اسناد.....	۱۰۷
۲- حدود اعتبار اسناد.....	۱۰۸

فصل چهارم: اعتراض به تأمین دلیل

- گفتار اول: اعتراض به دعوی طاری ۱۱۱
- الف) شخص ثالث ۱۱۱
- ب) ورود و جلب شخص ثالث ۱۱۲
- ج) شرایط اعتراض ثالث ۱۱۲
- د) معترض ثالث ۱۱۳
- ه) اعتراض ثالث به تأمین دلیل ۱۱۵
- گفتار دوم: اعتراض به دعوی اصلی ۱۱۷
- الف) وجود دعوی اصلی ۱۱۷
- ب) ارتباط دعوی اصلی و جلب ثالث ۱۱۸
- ج) رعایت مهلت اقدام ۱۲۱
- ۱- مرحله ی بدوی ۱۲۱
- ۲- مرحله شکایت از رأی ۱۲۸
- د) صدور رأی و اعتراض به دعوی اصلی ۱۳۵
- ۱- صدور رأی نسبت به دعوی جلب ثالث ۱۳۵
- ۲- صدور قرارهای قاطع دعوا ۱۳۹
- ه) شکایت از رأی صادره در دعوی اصلی و جلب ثالث ۱۴۵
- ۱- شکایت به طرق عادی ۱۴۵
- ۲- شکایت به طرق فوق العاده ۱۴۶
- گفتار سوم: اعتراض به دعوی متقابل (مستقل) ۱۵۳
- الف) مفهوم دعوی متقابل ۱۵۳
- ب) شرایط طرح دعوی متقابل ۱۵۴
- ج) ارتباط با دعوی اصلی ۱۵۵
- د) طرح دعوا در موعد معین ۱۵۷
- ه) دعوی متقابل و دفاع های مشابه ۱۵۸

-
- ۱- دعوای متقابل و تهاتر ۱۵۸
- ۲- وجود ارتباط کامل دو دعوا در تهاتر قضایی ۱۶۰
- ۳- دعوای متقابل و ادعای صلح فسخ یا رد خواسته ۱۶۱
- و) رابطه دعوای متقابل و دعوای اصلی ۱۶۲
- ۱- اعتراض دعوای متقابل در دعوای اصلی ۱۶۲
- ۲- تکلیف دادگاه رسیدگی کننده به دعوای اصلی در برابر دعوای متقابل ۱۶۳
- ۳- پیوند دعوای متقابل و دعوای اصلی ۱۶۳
- نتیجه گیری ۱۶۷
- فهرست منابع ۱۶۹